

Emotioneel met woorden

- Ik kan woorden uit dit thema verklaren en ze gebruiken.
Ik kan letterlijk en figuurlijk taalgebruik herkennen en gebruiken.

1 Lees de taalweter.

1

Wat betekent letterlijk? En figuurlijk?

Als je iets **letterlijk** schrijft, bedoel je precies wat er staat.

Bv. Ik heb hoofdpijn. Mijn hoofd doet erg veel pijn.

Als je iets **figuurlijk** schrijft, bedoel je eigenlijk iets anders.

Bv. Ik heb hoofdpijn. Mijn hoofd ontploft!

Geen paniek! Mijn hoofd ontploft niet echt.

Ik overdrijf gewoon een beetje. Ik gebruik de taal figuurlijk.

2 a Schrijf de betekenis van het spreekwoord of de uitdrukking op.

Tip: gebruik een woordenboek indien nodig.

b Bedenk een eigen uitdrukking die hetzelfde betekent.

1 Er is geen vuiltje aan de lucht.

betekenis: Er zijn helemaal geen problemen.

eigen uitdrukking: Bv. Er zit geen barstje in de ruit.

2 Iemand iets op het hart drukken.

betekenis: Met nadruk iets aanraden.

eigen uitdrukking: Bv. iemand iets in zijn hoofd pompen.

3 Krokodillentranen huilen.

betekenis: niet echt huilen

eigen uitdrukking: Bv. In een droge zakdoek huilen.

4 Huilen met de pet op.

betekenis: Het is volkomen waardeloos.

eigen uitdrukking: Bv. De pet droogt geen tranen.

3 Vul aan. Kies uit:

bestrijden – extreme – geen vuiltje aan de lucht – stelde vast – aanstekelijk – grondig

De broer van Jochem is een waaghals en dat werkt aanstekelijk.
Ook Jochem houdt van extreme dingen. Zo ging hij
bijvoorbeeld in zee zwemmen terwijl het water maar tien graden was. Toen hij thuiskwam, was
er eerst geen vuiltje aan de lucht. Maar de volgende dag kon hij niet meer uit
zijn bed. De dokter kwam en onderzocht hem grondig.
Hij stelde vast dat hij een zware longontsteking had.
Gelukkig kon hij die bestrijden met medicijnen.

4 Zet het juiste woord bij elke afbeelding. Kies uit:

het communicatiemiddel – emotioneel – krimpen

krimpen

het communicatiemiddel

emotioneel

5 Verbind.

aanstekelijk

definitief

het hormoon

de theorie

de emotie

Ik herschreef de brief enkele keren voor ik tevreden was met het uiteindelijke resultaat.

Lara moest heel hard lachen. Iedereen lachte mee.

Als je pijn hebt, komt er een stofje vrij in je lichaam dat pijnstillend werkt.

We denken dat het heelal ontstond uit een oerknal, maar we weten het niet zeker.

Onze juf toonde veel gevoelens toen we haar een compliment gaven.

6 Waar walg jij van? Kruis aan.

7 Doe jij het grondig? Zet een kruisje.

1 Tandenvoetsen doe ik

nooit grondig

soms grondig

altijd grondig

2 Een toets voorbereiden doe ik

nooit grondig

soms grondig

altijd grondig

3 Teksten in het taalschrift lees ik

nooit grondig

soms grondig

altijd grondig

4 Mijn kamer opruimen doe ik

nooit grondig

soms grondig

altijd grondig

8 Hoe verliep de les voor jou?

Ik begreep de woorden en kon ze gebruiken.

Ik kon figuurlijk taalgebruik herkennen en gebruiken.

Een vreselijke val

- Ik kan de bedoeling van de hoofdpersoon weergeven en mijn mening daarover geven.
- Ik kan oorzaak en gevolg, midden en doel in de tekst herkennen.
- Ik kan uitleggen waarom een tekst fictie of non-fictie is.

1 Lees deel 1 en beantwoord de vragen.

De klas van Elin is aan het knutselen. Iedereen maakt van bolletjes klei een buitenaards wezentje precies volgens het stappenplan van de juf. Iedereen? Nee, toch niet.

"Elin", siste de juf tussen haar tanden. "Ik begin je spelletjes beu te worden."

Hoezo, spelletjes? Spelletjes hebben regels en ik volgde geen regels. Ik deed maar wat.

Dat is toch geen spelletje?

"Maar, mevrouw," begon ik, "ik probeer het alleen zelf ..."

5 "Nee, Elin. Het is heel duidelijk: ik doe het voor en jullie doen het na."

"Maar ik wil het zelf proberen."

"We zijn hier om te leren, niet om te prutsen."

Prutsen? Ik keek naar het monstertje op mijn kneedplank. Het was een mooi kleimonstertje,

vond ik. Ik had het Kiri genoemd. Kiri keek me aan met zijn **uitpuilende** ogen. Op zijn korte

10 pootjes en zijn vier lange **tentakels** kon hij alles perfect overzien. Zijn vierkante kopje had ik op zijn buik gezet.

Maar inderdaad, dit was niet wat de juf wilde. Ze wilde geen tentakels en de kop moest

bovenop. Ik keek zuchtend om me heen en zag overal dezelfde kleiwezens, opgebouwd uit

hele en halve bollen. Alleen Kiri was anders. Ik had geen zin om bollen te rollen. Een buitenaards

15 wezen is toch geen zak met bolletjes?

De juf nam Kiri in haar handen, keek even en perste hem ineen tot een **homp**.

"Nee!" riep ik.

"Opmerkingen?" vroeg ze **uit de hoogte**.

"Dat is oneerlijk."

20 "Nee," zei ze, "dat is de regels volgen." Ze plofte de homp Kiri op mijn kneedplaat.

"Stap 1: Maak één grote bol en vijf kleintjes. Stap 2: Hol de grote bol uit. Stap 3: ..."

"... **Verveel je te pletter**."

"Elin! Nu is het genoeg geweest. Geef je agenda maar."

uitpuilen

bol naar buiten uitsteken

de tentakel

uitsteeksel uit het lijf van een dier waarmee het een prooi vangt, bv. de tentakels van een octopus

de homp

groot stuk, een brok

uit de hoogte (doen)

je beter voelen dan de andere

je te pletter vervelen

je enorm vervelen

2 a Maak de onderstreepte zin (r. 4) af. Wat wil Elin zeggen volgens jou?

Ik probeer het alleen zelf uit te zoeken / te bedenken.

b Aan welke regel houdt Elin zich niet?

De leerlingen moeten precies nadoen wat de juf voordoet.

c Wat vind jij van het gedrag van Elin in de les? Bespreek met een partner.

3 a Teken Kiri, het ruimtewezentje van Elin. Gebruik de informatie in de tekst.

b Vergelijk jouw tekening van Kiri met die van een klasgenoot. Bespreek wie zich het best aan de aanwijzingen in de tekst hield.

4 a De juf is het gedrag van Elin beu. Kleur:

 het gevolg.

b Wat wil de juf daarmee bereiken?

Ze wil dat Elin zich aan de opdracht en de regels houdt.

5 Vat de hoofdgedachte van het fragment samen in maximaal twee zinnen.

Bv. De juf wil dat haar leerlingen volgens een stappenplan leren werken, terwijl Elin haar eigen fantasie wil volgen.

6 Is dit een fictie of een non-fictietekst? Bespreek met je buur.

"Misschien wil de juf je juist leren een stappenplan te volgen", zegt papa terwijl Elin nog wat moppert. Ze zijn op weg naar Les Gruyères, een gebied met veel grotten. Elin en haar papa houden van het klauteren in die grotten.

Grotten ingaan moet je plannen. Als **speleoloog** bepaal je vooraf je **route** en spreek je af welke hoek je wilt onderzoeken. Je controleert je helm, je lamp, je **karabijnhaken**, je **stijgklemmen**, je touwen, je **leeflijn**. Je volgt de veiligheidsinstructies. Je test je batterijen. Je telt je haken en je klemmen. En je kijkt of alles in je tonnetje zit: eten, een noodlamp, een kaars, een aansteker, 5 medicatie, een deken, water enzovoort. Je klikt je aan mekaar vast en gaat niet zomaar rondklauteren.

Tenzij je papa of mij bent.

Wij **gooien** er graag **met onze pet naar**.

Papa wees naar een kleine opening twee meter boven de grond. "Ik zou hier nog even verder 10 naar links willen, oké voor jou?"

Ik had meer zin in dat kruipgat rechts van me. **Het lonkte me. Het voorspelde dat het mijn leven zou veranderen.**

Dus zakte ik op mijn knieën.

Ik hoorde papa's stem nog vaag.

15 Ik liet me op mijn buik zakken.

"Elin", klonk het. Was dat papa? Of kwam het uit die kloof?

Ik schoof me naar binnen en stootte mijn helm.

Ik schoof verder. Enkele meters schuin omlaag, twee kronkels links, scherp omlaag en dan rechts en opeens begon ik te glijden. Omlaag. Steil omlaag. Ik gleeed, ik schoof, ik schoot omlaag. Snel, 20 steeds sneller. Ik probeerde de wand te grijpen en stootte mijn helm. Mijn licht ging uit, maar ik bleef glijden, alsmaar sneller.

"Ooooh!" riep ik, toen ik uit het gat schoot en voelde dat ik viel.

"Oooh!" riep ik nogmaals. Ik draaide en wentelde in de lucht, schopte met mijn benen, greep met mijn handen.

25 Toen knalde ik tegen de grond ...

de speleoloog

iemand die grotten bestudeert

de route

weg die je volgt

de karabijnhaak

haak van metaal waarbij je de opening kunt afsluiten, belangrijk hulpstuk bij het klimmen

de stijgklem

klem die je op het touw zet en die je helpt klimmen

de leeflijn

lijn waarmee je je vastmaakt aan een andere klimmer zodat je niet kunt vallen

er met de pet naar gooien

er niet veel aandacht aan besteden

lonken

op een verleidelijke manier naar iets kijken

8 a Kleur in de tekst:

 hoe goede speleologen zich voorbereiden.

b Gedragen Elin en haar vader zich als goede speleologen? Leg uit.

Bv. Nee, hun voorbereiding is niet goed. Ze hebben zich bijvoorbeeld niet aan elkaar vastgeklikt.

9 Elin kiest het kruipgat rechts. Kleur in de tekst:

 de reden.

10 Is dit een fictietekst of een non-fictietekst? Verklaar je antwoord aan je partner.

11 Bespreek hoe het verhaal verder zou kunnen gaan.

12 Met welke woorden zou je het karakter van Elin omschrijven?

eigenwijs

onbevreesd

volgzaam

avontuurlijk

stil

onbezonnen

14 a "Ik wist niet waar ik was." (r. 3)

In welke ruimte komt Elin terecht? Kruis aan.

- in een grot
- in een ziekenhuis
- in een gewone kamer
- in een ruimteschip

b Kleur in de tekst:

 wat je weet over die ruimte.

15 "Woorden zijn wonderen. De klanken draaiden als een sleutel in mijn hoofd. Het slot klikte en mijn ogen gingen open." (r. 11)
Wat zorgt ervoor dat Elin wakker wordt?

Ze hoort haar naam.

16 Hoe verliep de les voor jou?

Ik kon de bedoeling van de hoofdpersoon weergeven en mijn mening daarover geven.

Ik kon oorzaak en gevolg in de tekst herkennen.

Ik kon middel en doel in de tekst herkennen.

Ik kon uitleggen waarom een tekst fictie of non-fictie is.